

Városi Könyvtár

N 14

Gyomaendrőd

K. Nagy András

Gyoma község hajdama

Andódy könyvkötészet Gyomaendrőd

G y o m a község hajdana és történeti fejlődése.

Leírta K. Nagy András

1837-1923.

1905 Martius hava

I. füzet.

1837-1923
K. Nagy András
1905 Martius hava

Értékelt a nemzeti és
de a pernye is.

G Y O M A

Gama 1332.

Gyoma 1393.

A Hármaskörös balpartjára esik. Hajdan Póhalom, Ege, Endrőd és Nyárszeg falvak vették körül.

G y o m a a régi magyaroktól használt Személynév volt.

A Szinnyi család őseit p.l. Gyomának hívták.

A békésmegyei G y o m a község tehát első Gyoma nevű tulajdonosától, vagy lakosától vette nevét.

Először 1332. ben említik, midőn papja, Pál, 5 garast fizetett a pápának.

Egyháza Minden Szentek tiszteletére volt avatva, s papja 1552-ben még katolikus volt, mert megfizette a Trienti/!/ zsinatra utazó követ költségeiből a ráeső 3 forintot.

Ritka község melynek földesurait oly pontosan ismernők mint Gyomáét.

A XIV. Században a Neczpáliakkal egy őstől származó Iktári Bethlen család bírta. Azonban a Neczpáliak is követelték, hogy a Bethlenek Gyomát és egyéb délvidéki k ö z ö s birtokot /Bethlen, Ősi, Seprős, Bodon, Iktár/ velök megosszák.

Megkezdték evégre a pert 1347 ben, de távol Turóc megyében lakván nem folytatták elég szorgalmasan, úgy, hogy 1393 ban csaknem egészen újból kellett kezdeniök. Ettől kezdve azonban N e c z p á l y György folyton sarkukban volt a bírának.

A Bethlenek kimerítettek minden törvényes eszközt az ügy halogatására. De 1412 ben már nyilvánosan a vásárokon kikiáltották nevüket s úgy idézték őket a nádor elé. Ekkor aztán megadták magukat s elhatározták, hogy kiadják a Neczpáliakat megillető részt.

Jó emberek közvetítésével még mielőtt a nádor döntő ítéletet hozott volna, hogy egyeztek ki, hogy átengedik a Neczpályának Gyomán a földek és más haszonélvezetek felét, de akkor ott lakott jobbágyoknak csak harmadát adják át.

Az egyességet 1412 Deczember 8-án hajtotta végre Szederkényi János a nádornak e végre kiküldött embere, az aradi káptalan bizonyosságának jelenlétében. A Mihály fia János házatól Péterfia Egyed házáig és Márkus János házatól a templom tájáig eső

házak jutottak Neczpáli Györgynek és örököseinek.

A falut a SÁÁ r o s é r osztotta kétfelé.

1421 ben a Bethleneket és Neczpáliakat megerősíti a király Gyoma birtokában, s e réven újra beiktatják őket.

A pénzszüke miatt a Neczpáli család egy fél századig sem tartotta kezén Gyoma nagynehezen visszakapott felét. Neczpáli Györgynek István nevű fia fiúörökös nélkül halt el, s így az ő Gyomai része unokaöccsére Neczpáli Balázásra, Demeter fiára szállott. Csaknogy ebből ki kellett fizetni az elhunyt István özvegyének hozományát és leányának N e c z p á l i Annának, S z o k o l y i László békési várnagy nejének leánynegyedét.

Amde Balázs urnak pénze nem volt, s így nem fizetett s hozzá még birtok átengedéssel se akarta megváltani az özvegy és leány jogos illetményeit. Ezeknek a türelme elfogyott és fölbiztatták Szokolyit, hogy erővel vegye meg a hozomány és leánynegyed árát. Ennek következtében Szokolyi 1453 pünkösdkor 3 ménesbeli lovat hajtatott Gyomáról, azután pedig N a g y Ambrus nevű jobbágyot fogságba tétetett s azt csak két lo-lo forintot érő lovon bocsátotta szabadon. 1454 február elején 20 Ft.-nyi taksát vett meg a Gyomaiakon, február 14-én pedig személyesen iderándult s újra 14 Ft. taksát, 5 db. összesen 16 Ft.-t érő ökröt fizetett a Neczpáli részen lakó jobbágyokkal úgy hogy emiatt az emberek kezdtek onnan szökdösni. 1457-ben pedig minden szolgálmányt lefoglalt a maga, illetőleg neje számára. Így aztán megtört Neczpáli Balázs, s 1458 ban beismerte, hogy a hozomány és leánynegyed fejében tartozik Neczpáli István özvegyének és nejének/?/ 220 Ft.-al s ennek fejében zálogul leköti és átadja nekik az ő Gyomai részét, hogy addig bírják míg a 220 Ft.-t le nem fizeti. Ez bizony sokáig váratott magára.

Neczpáli Balázs török fogságba esett feje váltságát is alig tudta előteremteni. Szokolyi és neje megunták a várakozást s készpénzre lévén szükségük tovább zálogosították Gyoma felét Zarándi Tompa Pálnak. Ezt aztán 1471 ben felszólítja Neczpáli Balázs, hogy adja vissza Gyomát mert ő hajlandó a zálogpénzt lefizetni. A felszólítás nem volt sikertelen, úgy hogy 1478 ban megint Neczpáli Balázsé Gyoma fele, s ez évben az országbiró előtt oly egyezsége lép a Bethlenekkel, hogyha fiú örökös nélkül halna el, minden ingatlan a Bethlenekre/Gergelyre és Domokosra/ szálljon. 1478. június 10-ém beleegyezett a szerződésbe maga a király is.

Ugylátszott tehát, hogy a Bethlenek megint urává lesznek egész Gyomának. De sokat kellett nekik még azért fáradniok. Az örökös pénz zavarban levő és állhatatlan Neczpáli Balázs 1479 Márcz. 8-án a turóczi konvent előtt visszavonta a Bethlenekkel kötött és a királytól is megerősített szerződést s összes javait 2000 Ft-ért Just Andrásnak zálogosította el. Egy hét múlva régebbi 4000 Ft. adósságát is mintegy rátábláztatja birtokaira, s azokat most már 6000 Ft.-ban köti le Just András javára. Sietett volna már most Just a zálogos javakat kézhez venni. Gyomán 1479 Április 15-én akarta magát beiktatni a Neczpáli részbe, de a helyszínen halasztelki Fodor Osvát a budai káptalanban pedig Bethlen Domokos ellenmondott. "egkisérllette a beiktatást még egyszer 1479 Decz. 24-én /!/ de akkor meg Bethlen Domokos özvegye fiai nevében mondott ellen.

Ekkor aztán hosszú 17 éves pör keletkezett. Ez alatt Bethlen Domokos fiai az 1478 iki szerződés alapján rátették kezüket a Neczpáli részre s annyira biztosnak érezték magukat birtokában, hogy már most az egész községet eladták Szegi Dóczi Gergelynek. 1493 elején már arról értesült Just András, hogy új földesur szedi a taksát Gyomán - mint ő vélte - már neki akkor a királyi törvényszék előtt nyert ügye volt, csak az a fatális beiktatás birtokba vétel volt hátra. Nosza küldött is Dóczi szigorú királyi parancsolatot, majd utóbb megidézttette a Nádor elé, de mindez nem használt. 1496 ban úgy sarokba szoritották a Bethlenek Justot az 1478 ki szerződéssel, hogy kénytelen volt egyezsége lépni velök. A Bethlenek lemondottak a Neczpáliaknak felvidéki /Turócz, Liptó, Árva megyei/ birtokokhoz való jogukról Just András javára; Just pedig lemondotta békés és zaránd megyei birtokokra emelt követeléséről. Így aztán tetleg sohasem lehetett Just gyomai birtokos.

A Szegi Dóczi család aztán egy századon át bírta Gyomát. 1515-ben Dóczi János elzálogosította ugyan Ispán Gálnak 700 Ft.-ért, de 1519, táján visszavette, s Terhes Simon, Dezső Albert, és Bodó Lászlónak - gyomai lakosok - már mint Dóczi János jobbágyai tanuskodnak a Ludasfenékért folyt perben. 1525-ben a Ferdinánd pártiak hűtlenség alapján /Dóczi János dühös Zápolya párti lévén/ elvették tőlle. Ferdinánd Brandenburgi Györgynek ajándékozta s ennek tisztei csakugyan elfoglalták Gyomát, Dóczi ménesét s egyéb ószágait pedig elhajtották. Egy év múlva azonban Gyula vára sztrómzár alá került, a Zápolya pártiak lettek az urak Békés me-

gyében s így Dóczi is szépen visszavette Gyomát. Alála után /1534/ Gyoma, testvérére, Miklósrá szállott, s ez birta még 1552-ben. 1553-ban hűtlenségbe esett s e miatt Gyomát 1553/1554 Olcsárovics Demeter foglalta el. - De az 1556-64 években állandóan özvegy Dóczi Miklósnét írják Gyoma birtokosának. -

A Török uralom előtt Gyoma határa szűk volt. 1425-iki határjárása szerint keletről az Őzed halomtól a Keselyjös halomig terjedő vonal különböztette meg E g é -től. Nyugatfelé sem terjeszkedhetett, mert közte és Endrőd közt még ott volt Ny á r - s z e g. E kis határon az 1413 /14/96 években 3 pusztá volt: *in is tene*
 Ő z e d, m i k l ó s l a k a és T é g l á s t e l e k. Ez u *dén*
 többi helyett egyszer Nyárszeg fordul elő Gyoma pusztájaként *Magd Zorai*
 de ez merő tévedés/?/ E puszták közül ma csak Őzed hollétét *Beke*
 tudjuk megjelölni!/
Keselyjös

1552-ben 7, 53-ban 15, 56-ban 22, 60-ban 23, 62-ben 19 kapu után fizettek lakosai adót. 1562-ben 20 ittlakó jobbágnak volt vetése, 7-nek pedig nem. Az előbbieket 12 1/2 vontató búzát, 10 1/2 vontató árpát fizettek fél tized fejében. Az 1557-58-iki defter szerint 25 /22 régi 3 új / ház volt benne. Minden adatokkal egybevégezve az 1563-iki összeírás. E szerint akkor 27 jobbágy család s így mintegy 135 lélek lakott Gyomán. A családok D e z s ő, K e t t ő s, S z é c s é n y s. a. t. neveket viselnek.

1564 - ben valami nagy baj történt a faluban. Vagy leégett az egész vagy elfutottak lakosai. Csak e két okból történhetett hogy az 1564 -iki adólajstrom nem vette számításba. -

Az 1596-iki romlás után Gyomát a XVII. Században református vallású lakosok szállták meg. 1634-ben Diószegi Andrást rendelték ide papnak. 1685-ben pedig Solymosi Boldizsár volt a papja, de oly nagy nyomorban élt, hogy a turiaktól alamizsnát kért. Ezidőbeli földesurairól csak annyit tudunk, hogy 1663-ban Szöllősi Mihály magáénak tartotta Gyomát, s oltalomlevelet kért reá a nádortól. Lakosai közül pedig csupán Kecskeméti Mihályt ismerjük, ki 1680 táján a tur és szarvas közt levő határról tanuskodik.

1685-ben lakosai elfutottak, s midőn 1698-ban a kincstári tisztartó! / végig járta a Békés megyei falvakat - vagy helyeit é Gyomán 20 elpusztult hazhelyet számlált meg. -

1701-ben néhányan újra megülték a régi faluhelyet, mert visszahívogatta a még meglehetősen épen álló régi templom, de két év

mulva futniok kellett a rácok elől. 1707 ben vagy 1708 ban megint megkísérelték a falu benépesítését csak hogy ekkor sem lakhattak itt tovább két esztendőnél.

1709 - 1718 -ig /!/ Gyoma lakatlanul állott.

A hosszú bujdosás alatt a régi lakosai ugy elszéledtek, hogy 1719 ben ezek közül csak egyetlenegy Józsa Lőrincz nevü került vissza. A többiek mind ref. és ág.ev. vallásu szökevények voltak.

1719 ben 27 rossz viskóban laktak s annyi erejük sem volt hogy a régi romladozó templomot kijavithatták volna, hanem állítólag csak nádfalu házban tartották az isteni tiszteletet.

Ily állapotban kapta 1720 ban Haruckern János György s az ő gondviselése és pártfogása alatt az addig szökésre minden pillanatban kész lakosok még is csak megmaradtak, annál is inkább mert az E g e i pusztát szabadon használhatták.

1729 ben már annyira vitték az ekkor már csupa ref. vallásu gyomai lakosok, hogy vályogból új templomot építhettek maguknak.

1775 ben ennek helyébe új, nagyobb templomot építettek, de most is csak vályogból.

1791 ben pedig emellé tornyot raktak végre.

1807 ben felépült a mostani ref. templom. Ebben nagy kárt tett az 1816 január 29 iki nagy fergeteg, mert a templom tornyát egészen levetette.-

Az 1848 ápril. 8 -iki roppant tűz pedig 23 épülettel együtt elhamvasztotta, de pár év mulva 10500 Ft. költséggel a templommal együtt újra befedték, 1879 ben a tornyot 10 /!/ öllel felemelték és rézzel befedték.-

1735 ben a gyomaiak közül 9 en vettek részt a Péro féle lázadásban s ezek közül 4 tért vissza. *

Az 1739 iki p e s t i s sokkal nagyobb kárt okozott a községben, mert e szörnyü betegségben 485 ember halt meg.

mindamellet a lakosok annyira gyarapodtak hogy 1750 ben már nem volt elég eddigi határük jószágaik tartására, hanem bérbe vették P ó n a l m o t is. -Ebből a határból 1773 ban 3495 / 1200 öles/ holdat műveltek.

Az 1788 iki f ö l d m é r é s szerint szántóföldnek használható volt a határból 14000/1200 öles/ hold

legelőnek pedig 14560;

a nádas mocsar 6328 holdat foglalt el.-

Éppen a legmocsarasabb helyeken, Ványa és Gyoma között több vitás terület volt s emiatt már 1755-56 ban határper keletkezett.

Ujabb időben/?/ hogy a régen önálló csudaballai pusztát is közigazgatásilag ide csatolták Gyoma határa 38955 kataszt./!/ holdra emelkedett.

A legelő elkülönítése a község lakosai és a földesur között megyénkben itt történt meg először, mindjárt 1832 ben. De a lakosság a neki átadott legelő miatt roppant zúgolódott s folytonosan perlekedett, úgy hogy 1834 ben a jegyzőnek és birónak /emiatt/ le kellett mondania. A panaszok, vizsgáló bizottságok egymast érték. Csak rendes per utján ért véget.

1798 ban Haruckern örökösök Gyomát a szarvasi rátház osztották s így került a Gróf Stockhammer család kezére. Nevezetesen 1806 ban gróf Stockhammer Ferdinándé lett. De 1829 ben vagyonát s közte Gyomát is zárlat alá vették s amint az alól felszabadult Gyomát 1836 ban naszonbérbe adta Szitányi Ulman Franciskának, Wodiáner Móricz nejének. 1839 ben ugyanezennek eladta.

Már/1839/ előzőleg Stockhammer Ferdinand jószágkormányzója Bujanovics Ágoston /1812-1829//szolg.idő/ és Csepcsányi Tamás/1829-36/ uradalmi kastélyt s különféle uradalmi épületeket készítettek itten, 1836 ban pedig Ullman Franciska fia Vodiáner Samuel költözött ide le gazdalkodni.

Csepcsányi mint ág.ev. vallásu hitfeleinek pártfogója volt az ki 1830 ban Berényből német ág.ev. lakosokat telepített Gyomára.

Ezek számára 1840 ben szerveztek lelkésziséget; templomot pedig 1863 ban építettek. E templom 1887 ben leégett, de az ág. ev. vallásuak buzgósága csakhamar helyre állította azt.-

A róm kath. lakosok száma is mindinkább gyarapodott s azért már 1849 ben küldöttek ide lelkész helyettest. Rendes plébániát szerveztek 1862 ben.-

1877 - 78 ban báró Vodiáner /Móricz/ Albert és neje Aczél Zsófia Huszmann Alajos terve szerint gyönyörű román építésmódu templomot építettek itt Jézus Szentséges Szívének tiszteletére.- A templomhoz van csatolva Szent Kereszt tiszteletére emelt kaporna és ez alatt van a báró Vodiáner család Sirboltja.-

Még ezzel sem elégedett meg a báró Vodiáner család, hanem 1884 ben

a templom közelében emeletes és pompás berendezésű árva-
házat épített s az ott nevelt árvák gondviselését az ir-
galmas nénékre bizta.-

A zsidók száma 1852-ben 139 fele ment s 1868-ban épít-
ettek zsinagógát.-

A Körösön 1795-ben maga Gyoma községe épített hidat
s ez tartott egész 1850-ig. Ettől kezdve két esztendeig kom-
pon közlekedtek a gyomaiak./na és 1972-ben! / 1852-ben az u-
radalom új hidat csináltatott.

Nemrégiben a Hármas Köröst egy átmetszés következtében a város ^{1889.}
mellő elvezették s az új meder felett megépíték vashidat épített.

Az árvíz nagy kárt tett itt 1816-ban, továbbá 1830-ban
1836-1847-ben a nagy terméketlenség
miatt csaknem éhség ütött ki a lakosság között úgy, hogy a
szegényeket több héten át táplálni kellett.

Gyoma 1719-iki lakosságának számát legfeljebb 150-re tehetjük.

1773-ban 191 telkes jobbágy

107 házas zsellér

84 házatlan zsellér

18 iparos és 1 kereskedő család vagyis mintegy

1490 lélek lakta. A házak száma 1773-ban

330

1827

736

1850

1107

1890

1807 volt.

1827-ben a lakosok száma

5244-re

1852

7806-ra

1890

10867-re emelkedett

Ezen utóbbiak közül 10.207 magyar *ref. m.*

596 német

57 tót! /

7 egyéb nyelvű

Vallásra nézve

80510 ~~764~~ rom. kath. ✓

6 görög keleti ✓

7 görög kath. ✓ 698 ág.ev. ✓

2 unitarius ✓ 9038 ev.ref. ✓

8 egyéb.ker. ✓ 305 zsidó ✓

Gyoma 1830-ban mezőváros lón, 1840-től kezdve az egyik
megyei esküdtt itt lakott 1877-ben pedig Szolganirói Székhely lett.-

vége

GYOMA KÖZSÉG BELÜGYEIT ILLETŐ
ESEMÉNYEK LEÍRÁSA
más kútforrások után az 1717^{dik} évtől.

Leírta

K. Nagy András

1837-1923.
1910. Február hóban

füzet 1923-24

II. füzet

csatolva: az 1984. november hónapban Cs. Károly István
fiám születéséről keltett
Károly Lajos tisz. levél fényképe
egyszerűsített másolat a Törvényszék
(Gábor né). Gyomai Körtől.
1925. évről.

1923
86
-1837

1874
Gyoma község helysége és több szomszéd helységekkal az 1682 ik évben a török és tatár által elpusztítván, lakosai elszéledtek. Pusztaságban állván mintegy 35 esztendeig.

Ezen pusztítás történt I^{ső} Leopold római császár és Magyar Király uralkodásának 25 ik évében; melyben Tököli Imre támadást indítván felső magyar ország nagyobb részét elfoglalta. De a maga erejéhez nem bizván, magát a Törökkel egyesítette és bejött magyarországra, s az országnak sok nyugtalanságot okozott. 1686

Ezek után III. ik Károly magyar király 6 ik esztendejében újjólag megülték ezen lakhelyet 1717 ik esztendőben Mind-szent havában.

Az időtől fogva e l ő l j á r ó k és n o t a r i u s o k kö-vetkeznek eszerint:

E l s ő b i r ó J e g e s M á t y á s egyszersmind notarius is 1718-19-20 és 21 ben.

Ez időben 1719. készült az első templom nádból.

Az időben Örmény /származásu bérlő/. / birta fél h a l m o t 30 váltó forint mellett. A gyomai gazdák is akarták kivenni 40 frt. árenda mellett, de Jeges Mátyás hirt adott az Örménynek. Mikor már a gyomai gazdák mentek Gyulára, akkor ez jött vissza-felé, kivette 50 váltó forintért. Azt megtudván a gazdák annyira felfegyverkeztek Jeges ellen, hogy maguk közt meg sem tűr-ték - Tarcsat akkor üték meg - oda ment Jeges lakni, ahol még most is vannak maradványai, amelyek most Martiak. -

A f é l h a l o m régóta a M. Berényiek kezén van.

Lett utána Biró K ó s F e r e n c z 1722-23-24 és 25 ben.

N ó t á r i u s N a g y P á l F e r e n c 20^{esztendeig}.

Ez időben készült a második templom de csak sövényből és sárból. 1726

1726-27-és 28 ban Biró N y i l a s G e r g e l y

1729-30 és 31 ben Biró B i r ó J á n o s

1732-33 ban S z a b ó P é t e r, ^{sz. 1697?} ennek biróságában vető-dött ki az a d ó / t a k s a / a lakosokra.

Annak előtte kevésly volt, kitelt a helység csekély jövedelméből.

Szabó Pétert nem is marasztották tovább, mintha ő lett volna

oka a taksa kivetésének.

1734-35-36 és 37 ben Biró T a k ó A n d r á s ennek biró-

ságában készült a harmadik Templom vályogból. Ennek idejében

öntötték a n a g y h a r a n g o t l i s .

x 18 évig. Járó más ban

Ekkor volt a racz P é r ó lázadás, mely csakhamar lecsendesített. Ennek indítói budán halállal büntetettek.

1738-39 és 40 ben Biró Kovács Márton. *sz. 1700?*
Ez időben Törökországon nagy döghalál uralkodott és csakhamar Erdélybe Magyarországra s három esztendő alatt az egész országban elterjedt.

Ez időben készült az torony is Z á g o n y i M á r t o n predikátor által/alatt ?/ .-

1719-1862 ig a következő predikátorok működtek :

¹/Cs/?/uthy Miklós, ²Szöllősi István, ³Berhidai János, Zágonyi Márton, ⁴Majdu János, ⁵Oltvai Gál András, ⁶Marjalaki Dániel; * Heten 85^évig. Kollát Mihály 14 évig, Dávidházy Sámuel 1818-^{ig} 1862 évig vagyis 44 évig.

1741 és 42 ben Biró Oláh György.

3-ik notarius Berzetei István lett 1741 ben Szolgált 39 évig.

1743 - 44 és 45 ben Csath Nagy János Biró

1746 - 47-48 és 49 ben Biró D. Kovács János

1750 - 51 és 52 ben Biró: Szántai Nagy András

1753 - 54-55 és 56 ban Biró: Csath Nagy János

1757 - 58 és 59 ben D. Kovács János

1760 ban Biró: Bódor János aki Török atyától és keresztyén anyától származott.

Ennek idejében készült a negyedik templom nagy faragott fából és sárból.-

1761 és 62. Biró Oláh György

1763 és 64 ben Biró: Biró János, mely időben meghalt, a nagy sáros télben; mert olyan sár volt, hogy az embernek térdig ért, hogy gyalog sem lehetett menni.-

1765 -66-67-68 és 69 ben Biró: Kis Csapó András. *K. Csapó?*

Ennek biróságában fogták és osztották fel Póhalmot szántóföldnek. *Bánffy János 1770-ben*

1771 és 72 ben Biró: D. Kovács János, ennek idejében készült az 5 ik templom, de csak égetetlen téglából és fent állott 39 esztendeig. ?

* *1771-1772-ig
1770-ben
1770-ben*

*2115
20
23
24
44
45*

1. 7 7 2 ik évben február 8-án kiadott urbáriális tabella
a t e l k e s g a z d á k r a n é z v e : /!/

Volt 2 1 0 telkes gazda j o b b á g y h e l y n e k
minősége: 54 3/8 ✓

Pozsonyi mérőre való belsőség: 33 4/8

Szántóföld holdakban külsőség 3272 2/8

Rétember vágó /kaszás/ 510 2/8

Szántaskor négy egyébkor kétmarhás igás *napórák* 3450 19/56

Vagy enelyett gyalog napszám 6900 19/28

Árenda évenként 203 frt.

Kifőzött vaj itcze 66 76/224

Kappan 132 79/112

Csirke 132 79/112

Tolyás/!/ *nyírt* 796 3/16

Fonás helyett az Uraság kenderből és lenből
a k i l e n c e d e t választotta.. arra ne egyezett
ki-- a fent elősoroltak-- a vajtól kezdve a kilenced
helyett fizettek ki-ki az uraságnak.

*1800
311
2000*

inquinatus hab. d. s. s. e l l é r e k

Száma volt házas 112

Pozsonyi mérőre való belsőség 14 7/8

Szántóföld holdakban külsőség 268 3/8

Rét embervágó /kaszás/ 101

Gyalog napszám 2034

Árenda *113 frt.*

2034 / 112 = 3.8
480

14

12 n a p o s /robot/ h á z a t l a n o k /zsellér/
szentesi ingu...

Száma 40 -

Szántóföld külsőség holdakban 43 2/8

Rét ember vágó /kaszás/ 17 4/8

Jobbágyhely pozsonyi mérő 1/8

Szántóföld holdakban 9

Szekeres nap 9 3/.

Vagy e helyett nap 18 3/.

Kaszás napszám 1 -

Árenda 1 frt.

Fonás helyett kilenczed

Kifőzött vaj 39/8 ?

Kappan 39/8 ?

Csirke 39/.

Tojás 25/.

*17
85*

*5272
208
52

5330*

11. f.

A kilenczedet adták mindenféle termésből. . Buza, Árpa, Zab, Köles. Tengeri, Lencse, Borsó, paszulyból: szemül. - Borból, Bányából, ménből, kaposztából és kenderből - melyet vagy megadtak, vagy árendáltak. -

Ezenkívül minden esztendőben 20 pár teknős béka t váltottak meg párját 9 krajczárjával. /! / Mikor az uraság lejött harmadik negyedik évben, konyhára valót adtak közösen 300 tojást, 10 tyukot, 20 csirkét, 6 kappant, 4 pulykát 4 ludat 6 ruczát, 6 galamb fiút, 18 itcze vaját, 1 borjut, 1 bárányt és 1 malacot.

Aláírók / Berzétai István jegyző, Nagy András bíró, Oláh György törvény bíró, Kovács János esküdt, Pólus János esk., Bácsi János esk.

A helységnek mintegy 1000 akóra való bora terem télire való:
De nyáron nem lehet tartani. -

Mindenki mérnette a bort Szentmihály naptól Szentgyörgy napig.

R o b o t 1 7 7 2 ben

Minden házhelyes kap 34 ¹²⁰⁰ hold szántót, 24 hold kaszálóra való rétet,

Minden házhely 2 pozsonyi mérőre valót, ha annyi nem lenne akkor szántóban kapja ki a hijját. -

Minden egészhelyes köteles minden héten egy napot két marhával szekérrel, - Szántáskor négy marhával, ha nincs annyi akkor kettő összefog s így két napot dolgozni maga barmával, S ezt csak egyszer minden esztendőben. - marhas munka helyett pedig minden héten két kézi napot dolgozni; Emnyit fél és 1/8 telkesek. Kétszerezhetette a marhas és gyalog napot, de beszámítva később. -

A zsellérek nem szorithattak duplán. Ugy intézve, hogy az összes Szolgálatok 1/4 része téli hónapokra maradjon. -

Minden zsellér 18 napot, názatlan 12 napot tartozott szolgálni.

Egy házhelyesnek / - egésztelek - ezenkívül évenként hosszú fuvart kellett teljesíteni, -

megváltani nem lehetett. -

A kilenczedet tartozott maga a határba bárkóvá vinni. -

Vadászatra három nap.

Minden hazas és jobbágy minden évben 1 forintot fizetni. A lakók nem fizettek.

1772. évi (1772. évi)
Téríték a C. sz. 1772. évi 1972-ig
széltelen 2,1 kh. 1772. évi 1972-ig

1773 és 74 ben Biró: G. Szabó János

1775 - 76 és 77 ben Biró: Biró Péter ✓

Ez időben készült az iskola is és kántor lakás és egy helység istálló.-

1778 és 79 ben Biró Szalóki Nagy András ✓

Ekkor öntötték a kisebik harangot.-

1780 és 81 ben Kis Csapó András a Biró.-

1782 és 83 ban Szalóki Nagy András Biró.

Ennek bíróságában osztotta el a felsőség /József császár/ az egész országban a földet.

Berzéta István ez időben halt meg, tavasszal, szolgált 39 évig.

Lett helyette: t. i. notárius: /Fábián József két évig.

1784 és 85 ben Biró: Szilágyi László, ✓

akkor négy évig Török háború volt. Ennek bíróságában készült a nagypinze kocsma. - 1784/85-

1784 ben Szabó János lett a notárius és szolgált 14 évig.- ✓

1785 - 86 és 87 ben Biró: Biró János.

1788 ban Biró: Szilágyi László.

1789 és 90 ben Biró: Bodvai István,

ennek bíróságában 90 ben volt a nagy szárazság és szükség amikor lo pengő frt. volt egy köből buza.-

1791 - 92 és 93 ban Biró: Szilágyi Mihály, ✓

akkor tették le a mostani torony fundamentumát.

91 ben volt olyan bő esztendő, hogy még a Bánomkert háton és Sóska háton is sok baglya széna volt.

Ekkor vágodtak a hídnek való fákat /de hol?/ és a helyszinére el is hordták.-/tehát a gyomai határban ✓

1794 és 95 ben Biró: Bodvai István.

1794 ben készült el a híd.-

1796 ban Biró: Szilágyi Mihály.

akkor készült a jegyzői lakás.-

1798 és 99 ben biró: Molnár Mihály.

Ennek bíróságában lett Nagy Sándor notarius és szolgált 17 évig.

1800 ban biró: Szilágyi Mihály. ✓

1801 ben biró: Szendrői János ✓

1802 és 03 ban biró Szilágyi Mihály. ✓

Tamásda Zorand cm

I.f.

1804 és 805 ben Csapó Mihály bíró.

1806 - 807 és 808 ban bíró: Debreczeni András. ✓

1809 és 10 ben bíró: Bíró /P? / Péter. ✓

1809 ben tették le a mostani templom fundamentumát.-

1811 és 12 ben bíró Cseri János, ✓

ezen időben készült a helység háza.- ✓

1813 ban bíró: Molnár Mihály, ennek a bíróságában ✓

Augusztus 8-án szentelődött fel a most meglevő hatodik templom.

Ebben az esztendőben volt nagy szárazság is szükség és drágaság.

1814 re kelvén volt nagy ára a buzának, egy köből buza volt 70 váltó forint, egy köből tengeri 50 frt.

Ebben az esztendőben Szatmár megyében és a Szilágy-ságban énen haltak sokan 13.000 ezer vétetett számba.-

1814 ben bíró: Debreczeni András. ✓

1815 - 16 és 17 ben bíró Szilágyi János, ennek bíróságában lett Kóródi József nótárius és szolgált négy és fél évig.- 1820+

1816 Január 29 én olyan szélvész és fergeg volt mely számtalan sák jószágot még az istállóban rakásra ölt és sok torony tetejét ledöntötte úgy a Gyoma it, Óványait, M. Berény-it.

Ugyanazon év tavaszán volt az a rettenetes vizáradás hogy csak csaknem elmerült a föld, a házakból dézsával kellett a vizet hordani. 2 évig

1818 ban bíró: Szilágyi Mihály, ebben az esztendőben ✓

kezdődött a hidreparálás mely több év után mehe-

tett tökéletességre. Elkészült 1820 ban. Fanyag Tamásda-ról volt a székfelmérés. Ezen esztendőben elteivén az arendalasi idő s már tovább a terne's arendat nem bírhatván. na ez hogy is volt?

A még ternesebb Urbariumot kénytelenítették fel-

venni, mely tartott 1848 ig vaggis a forradalomig.-

Ezen esztendőben töltötték a gátat a Kladyiak és M. Turiak az ország útjában, melyek emlékezetet érdemelnek.

Ugyanez évben lett Pecz István nótárius és szolgált 7 évig.

1819 ben bíró: B i r ó P. J á n o s ✓

1820 ban bíró G. S z a b ó J á n o s ✓

1821 ben D e b r e c z e n i A n d r á s : bíró ✓

Ekkor maradt el a P ó h a l m i egyik f o r d u l ó u g a r . - ✓

1822 ben bíró: B i r ó ^{P.} J á n o s ebben az esztendőben jun. 8-án volt nagy jégeső.

1823 ban bíró: F e k e t e I s t v á n . ✓

1824-25 és 26 - ban bíró: D. K o v á c s - M i h á l y . ✓

1827 ben bíró: F e k e t e J á n o s ✓

Ekkor lett notárius Szilágyi István és szolgált lo évig. ✓

1828 ban bíró B i r ó P. J á n o s

Ekkor épült fel a torony teteje, mely 1816 óta csonkán állott.

1829 ben bíró B i r ó P. J á n o s, ekkor az ekléziának egy élettartó m a g t á r épült.

Ezen esztendő jul. 1-én este 7 és 8 óra közt a föld megrendült annyira, hogy akik széken ültek úgy tetszett, mintha a fejük szédült volna.

1830 -31 - 32 és 33 -ban bíró M a r j a i I s t v á n . ✓

1830. akkor volt az első v á s á r, mely alkalommal a M-Turiak a vásárt szét akarták verni és ők mentek vissza véres fejjel. Ekkor olyan havas tél volt, hogy a lónak hasig ért mindenütt, leesett November 15-én és március végén olvadt el, 1831-ben melyből nagy árvíz lett.

Ebben az évben ¹⁸³¹ uralkodott a d ö g h a l á l i s / Cholera / 1830/31 három féle nyavalya: hányás, hasmenés, epemirigy.

1832 ben történt a l e g e l ő e l k ü l ö n i t é s az uraság földjétől. A hosszas pernek végre egyesség lett a vége. Kapott a község:

7106 -1300 □-öles - hold legelőt,

7106 hold

Utak és használatlant

511 hold

Urbáialis házhely

247 2/8 hold egész hold

Szabad házhely

7 hold egész hold

Házhely összesen

254 2/8 hold egész hold

Zsellértelek 550-68 ^{hold} 3/4 házhelytelek

68 3/4

vagyis egész házhelyek / száma /,

323 egész

házhelyek után vette által legelőjét 7106 hold használható és

511 hold utak és használatlan összesen 7617 holdakban.

Ezenkívül:

Lélegelő, vályogvető gödrök címén

200 hold

Az utak kihagyásával, (Vagyis:)

Dél felől a Városon a Pocoskerttől a

Bánomkertig

a Granáriumtól a Holtkörösíig /E. telei /

140 hold

60 hold

} 200 h.

a Révlaposon a töltésen kétfelől a Városé

132 hold

1832 november 15.

1834 ben bíró: G S z a b ó Ferenc.

Ekkor lett K a l o c s a István notárius és
szolgált 14 évig. *szűri: 12 évig*

Ebben az évben volt annyi bor, hogy hordóval nem
győzték, vályukra, h a j ó r a töltötték,
egy akó bor 30 Frt. volt

*a szűri
12 évig
@ 30 Frt*

1835 ben bíró: F e k e t e István

Ekkor volt a nagy m a r h a v é s z, úgy hogy akinek volt 30db.
alig maradt három vagy négy.

1836 ban bíró: N s. /nemes/ K r u c s ó István. ✓

Ebben az esztendőben volt a nagy szűk idő, sem legelő sem
kaszáló nem volt a jószágnak. - A marhákat, juhokat felébe
harmadába adták telelni.

A c n o l e r a is, a m a r h a d ö g is uralkodott. -

1837 ben bíró: B i r ó Péter, ez évben

b ő v e n termett minden.

1838 és 39 ben bíró: K i s József, *szűri* ✓

lett 38 ban sok hó és nagy ár víz, még Juliusban
is áradt. -

1840 ben bíró: N s. K r u c h i ó Mihály ✓

ekkor volt a rendtartás mindenben. -

1841 *ben* bíró: D i ó s z e g i Mihály ✓

ennek a bíróságában öntötték a két nagyobb
h a r a n g o t.

1842 ben ismét bíró Diószegi Mihály.

1843 -44-45 és 46 ban bíró D e b r e c z e n i András ✓

1845 ben lett segéd lelkész B e n c z e István. -

1847 *ben* bíró: K i s István, *szűri*

ennek bíróságában 40 váltó frt. volt egy köből buza ára. *

szűri 1846/47. Debreceni András

1848 ban bíró: C s a p ó János,
 ennek bíróságában M á r c i u s 15 é n ü t ö t t k i
a f o r r a d a l o m /!/, mely egész Austriát megtör-
 te és tartott 1849 Augusztus 15 ig, midőn a m u s z k a
 segítségével és G ö r g e i árulásával Világosnál a ma-
 gyarok a fegyvert lerakták. Sokan külföldre menekültek, so-
 kan vér tanu halált szenvedtek.

1848 Aprilis 8 án volt a nagy tűzvész, melyben templomunk
 tornyostul két harang is megolvadt, iskola, városháza s több
 épületek áldozatul estek. De ugyanazon évben fel is épültek.
 Ekkor lett C s a t h N. János jegyző, aki addig r e k t o r
 volt és szolgált 4 évig. Ekkor bankócsinálásért elfogták
 harmadmagával.-

1849 ben bíró: K r u c h i ó Mihály.-

1850 -51-52-53-54-55-56-57-58 és 59 ben D e b r e c z e n i
András bíró az egész a b s z o l u t rendszer alatt.

1851 ben jött be a finánc, zsandár, stempli, százalék és
 fogyasztás/ borfogyasztási adó/.

Ekkor osztották ki a z s e l l é r e k f ö l d j é t.

1852 ben T ó t h Károly és C s ö r g e i Lajos jegy-
 ző. Tóth Károly szolgált 7 évig.

1855 ben volt a nagy á r v i z, a Körösöntuli földe-
 ket teljesen elborította.

Ekkor készült a t e m p l o m i o r g o n a, Szolnokból
 nozták neki a deszkát. 1854. Első o r g o n i s t a kántor
V e r e s Sándor volt és szolgált 13 évig.

1857 ben kezdték a vasutat építeni és 1858 ban
 majus 1 -én indult el Gyoma alatt, s tartottak nagy ünne-
 pélyt.-

1859 ben volt az Osztrák-Olasz háboru. Akkor vesztette
 el az osztrák Olaszországot és lett az olasz egység.

1860 és 61 ben bíró: P i k ó Pál,
 s nem engedett a d ó t f i z e t n i, ez okból 61 ben ka-
 tonaság jött; s az hajtotta be az adót.-

1862 ben bíró : D o m o k o s János.-

1863 ban bíró: Cs/apó/ K r u c h i ó József,
 ekkor volt a n a g y s z á r a z s á g és s z ü k s é g
 a lakosságot vetőmaggal, élelemmel és pénzzel az állam lát-
 ta el.

1862 ben halt meg Dávidházy Sámuel, és rendes lelkész lett Bencze István és Kása Dániel egyenlő fizetéssel.

1864 -65-66 és 67 ben bíró Kruconi József.

/18/64 - és 65 ben börtörmés volt.

/18/66 Május 25 én oly nagy fagy volt, hogy minden elfagyott.

1866 ban volt az Osztrák Porosz háboru, megy /utóbbi/ az osztrákot legyőzte és be is jött Pozsonyig, ahol csata is volt.-

1867 ben lett Varga Károly orgonista kántor.-

1868 és 69 ben bíró: Kovács János.

1868 ban lemondott mind a két jegyző Csörgei Lajos és ~~J/Ló zsa / Józsa ?~~ Albert és lettek helyettük: Kovács Mihály és Konrád Sámuel.-

1868^{ban} börtörmés és 69 ben szüktörmés volt.

~~Kovács János 21-én meghalt, s helyette Kovács Mihály lett.~~

1868 ban ~~Kása~~ Dániel lelkész meghalt, s lett helyette Dávidházy László.

1869 május 21-én nagy fagy volt.

1870 és 71 ben bíró Kalocsa Lajos. ✓

Ekkor olyan vizáradás amilyen még addig nem volt, sok baj volt vele.-

1870 ben meghalt Dávidházy László és helyette Garzó Gyula lett lelkészé 1871 ben megválasztva.-

1872 és 73 és 74 ben bíró Kovács János. ✓

1872 ben Januárban volt olyan fergeteg, hogy a házból ki sem lehetett menni, s akkor volt olyan nagy földárja, hogy a házakban felfakadt a víz.-

1872 ben Kovács Mihály és Konrád Sámuel jegyzők lemondtak s ideiglenesen lettek Vidovszky Ferenc és Fábrý Károly. Később jegyzők lettek; Vidovszky Ferenc és nagyó Kovács Sandor.

1873 ban volt a nagy cholera, mely tartott Julius 1- től September végéig. melyben elhaltak vagy 400 an.-

* a főbíró: Konrád Sámuel, Fábrý Károly, Vidovszky Ferenc, Kovács Mihály, Konrád Sámuel.

Azon év /1873/ telén nem volt sem hó sem eső, sem hideg, csak a nagy száraz szelek .1874 ben is száraz tél és tavasz volt, mégis májusban annyira feláradt a víz, hogy mióta Gyomát megülték, azóta oly magas nem volt. Ez évben kevés buza, és kukorica, széna meg semmi sem termett.

Akkor/1874/ lett P á s z t o r József kántor.

1 8 7 5 ben ~~Sept.~~ 14 én itt utazott a k i r á l y és Gyomán kiszállt.

1 8 7 5 - 76 ban és 77 ben bíró K r u c h i ó József. ✓

1875 ben volt olyan villámlás február 26-án, égzengés, hogy reggel 7 órától 8 ig tartott. ✓

18/7 6 ban ismét olyan á r v i z , volt, melyre még a legidősebb emberek sem emlékeztek. ✓

1 8 7 7 ben b ő e s z t e n d ő volt, sok buza, tengeri széna termett. De a víz is annyira feláradt, hogy éjjel napal gátat töltöttek. ✓

1 8 7 8 - 7 9 és 8 0 ban bíró K r u c h i ó József. ✓

18/ 7 8 ban lett Szolgabírói járási Székhely Gyoma.

Szolgabíró lett D e b r e c z e n i Endre. ✓

1 8 7 8 - 7 9 . épül a catholikus t e m p l o m . ✓

18/7 8 ban volt a Boszniai hadjárat. ✓

/18/7 9 és 8 0 ban s o k e s ő volt, alapos földeket elborította a vadviz. ✓

18/7 9 ben buza kevés, b o r sok termett. ✓

1878 ban lett H á z y Imre III. jegyzőnek megválasztva. ✓

1879 ben ujgittatott meg a templom és torony és fel lett kerítve vasrostéllal. ✓

Ugyszintén akkor/1879/ készült a negyedik nagyharang, felszereléssel 40 mazsa, 6000 frt.-ért. ✓

Sok eső volt és sár. ✓

1 8 8 1 ben bíró: S z e r e t ő Imre, ✓

ebben az esztendőben volt a r e t t e n e t e s á r v i z és f ő l d á r j a. A lakosság örökös védekezéssel foglalkozott. El sz a g g a t t a /t.i. a lakosság/ a gátakat csak a Város körül védekezett. A lakosság mindig költözködött a magassabb helyekre, v a s u t i k o c s i k b a ki hova tudott úgy megrémült a lakosság s ha a katonaság nem jön elvitte volna a községet mint Tarcsát. - De azután a

A. Dub. S. - R

22 E: 8 = 2750 kint
- 60
70

1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

vasuton átment Aprilis 4-én,akkor könnyebben ~~száraz~~ birtak védekezni,miután körgátat vontak zsákokkal és deszkákkal.- A szőlőskertek is mind vizalatt voltak,ugy a legelő is, kaszáló egész nyáron.Őszre lett rengeteg hal a kint maradt vizekben.-

1882-83 ban biro: B i r ó Albert, ez jó esztendő volt termett bőven minden/18/83 ban közép termés volt,bor sok termett,alig lelték helyét,mégis drága volt ltr.-je 16 kr./krajcár/,akója 4-5 forint.

Ekkor/1883/ készült az U r a d a l m i A r v a h á z.
Ekkor költ a C a t a s t e r i f e l m é r é s az egész határon s az adó is megszaporodott.

1881-82 ben épült a község körül köörös száncz a köörös mentén a v é d g á t, a P o c z o s k e r t egyrészének k i c s e r é l é s e s a f a i s k o l a oda áthelyezése.

1882. az I. ^{ső} o v o d a felállítása
1883. a vasut utca kikövezése.-

1884-85 és 86 ban biro: K r u c h i ó József, meghalt 86 ban s lett helyette az év végéig C s a l a h József.

1885 ben épült a K ö z p o n t i F i u i s k o l a.
/18/86 ban Bencze Istvan lelkész meghalt,helyette K á l m á n Farkas lelkész lett megválasztva.-

18867 ben biro: F e k e t e Mihaly de lemondott.Ugyanakkor biro lett B i r ó Benedek de az nem fogadta el./gazdasági válság/.

1887 ben meghalt D e b r e c z e n i Endre szolgabíró s lett helytte F á b r y Sándor,

ugyanazon évben l e m o n d o t t Hagyó Kovács Sándor jegyző és lett helyette II^{ik} jegyző H á z y Imre.Ugyanakkor III^{ik} jegyző lett H e r c z e g József.

Ugyanazon évben/1887/ helyeztetett át az o r s z á g o s v á s á r a vasut melletti tέρre.

Ugyanazon évben/1887/ o s z t a t o t t f e l a k ö z l e g e l ő.-

1887-88 és 89 ben biro C s a p ó Mihaly akkor folyt a k ö r ö s s z a b á l y o z á s,

/18/88 ban készült az u j k ö r ö s ö n az első v a s n i d.

1889 ben Fabry Sándor békésmegyei főjegyző lett,s helyette főszolgabíró K o n o s k a Mihaly lett.Szolgabíró J a n t y i k Mihály.

1881 = 70 év 1884 megf. Debrecei
val 1881-től Endre községi...
ca. 1881-től

1889-ben zárattott el a K ö r ö s folyó a v á r o s
alatt.

1889-ben kezdtek é p i t e n i az u j v á r o s -
h á z á t és/18/90-ben fejeztetett be.Melynek emléki-
rata itt e helyen mellékeltek/ Kovács Gergely ny. tanár
birtokában/.

1890-91 és 92-ben bíró: C s a p ó Mihály.

1891-ben helyeztetett a r é v l a p o s r a f a -
i s k o l a és szőlő telep,

együttal n é p k e r t is alakítatott/ ez a liget/,fa-
iskola 6 hold ,szőlőtelep 4 hold ,népkert 10 hold.

Ugyanakkor/1891/évben 11.^{ik} o v o d a felállítása és
házvétele, és I^{ső} o v o d a újraépítése.-

1893-94 és 95-ben bíró K r u c h i ó Albert

1893-ban készült az I^{ső} á r t é z i k u t bere mel-
lett./ Arany János ut végén/

/18/94-ben vétetett meg a Házy Sámuel féle ház ~~xxx~~
s z e g é n y és k ó r h á z n a k.

1896-97 és 98-ban bíró : K r u c h i ó Albert. ~~Albert~~

Az 1896^{ik} évben lett megünnepelve Magyarország ezred-
éves fennállása,mely következő sorrendben tartatott meg.-

Melynek költsége fedezésére a képviselőtestület 1000 Ft-t
szavazott meg a fogyasztási adópénztárból.-

M á j u s 9-én az összes iskolás gyermekek és leányok
zászlók alatt a református templomba mentek a tanítók ve-

zetése alatt istentiszteletre és annak végeztével három
ujszülöttet kereszteltek:nevezetesen T.Kocsis Lajos és K.
Nagy Eszter szülők gyermeke T.Kocsis Gabort.K.Juhász Lajos
és Korda Julia gyermekek K.Juhász Sándort;és Szántó Lajos
és Tandi Erzsébet leányok Tandi Erzsébetet;istentisztelet
végeztével az összes iskolások,zeneszó és zászlók alatt

kivonultak a vásártérré,ahol részükre sátorok alatt ebédet
készítettek s megvendégelték őket,mintegy 1500 gyermeket.
Másnap M á j u s 10-én az egész város ünnepeit a következő
sorrendben: Reggel toronyzene,azután zeneszóval a városban
körmenet; 8 órakor az összes templomban istentisztelet;
10 órakor képviselőtestületi diszközgyűlés;délután egy ó-
rakor gyűlekezés a piactéren,Az ifjuság fehér bő-ing és ga-
tya magyar lájbi és nyakravaló,a kalap mellett árvaleány haj.-
A lányok magyar ingváll és magyar zsinóros pruszlik,nemzeti
színű szalag a vállon átvette,férfi és nő párossával zászlók
alatt sorakozva.Utánna a felsőbb leányiskolai tanulók festő
ruhában párossával;a tűzoltók, 48 - a s öreg honvédek,elől-
járók,képviselők,Casinó,olvasóköriok,ipartestület és a nagykö-
zönség a piactéren körtformáltak énekelve a Himnuszst.Annak végez-
tével Dr.Bacsi Lajos ügyvéd méltatta a nagy nap jelentőségét.

Utánna a Szózatot elénekelte a nagy közönség.- s megindult a menet a vásártérre. Elöl az ifjuság férfi és nő párossá-
val, utánna sorrendben az előbb felsoroltak s megkezdődött a népmulatság. Volt verseny táncz, pózmaszás, lepényevés zsák-
futás és szamarfutás verseny. Sátrak voltak építve, a zene in-
gyen a sör 5 kr. poharankint mulatás tetszés szerint.-
Tintaceruzával utólag beírva ... Ez az ünnep az én tervem
szerint folyt le NA.....

1898 ban Vidovszky Ferenc I.^{só} jegyző le-
mondott és Hazay Imre lett helyette. II.^{ik} jegyző lett
Kovács János, III.^{ik} jegyző Péterman József.-

1899-900 és 901 ben bíró: Kruchió Albert.
1899- ben épült a népkerti pavillon.-

1900 ban ünnepeltetett meg a Századik év /szá-
zadforduló/ Január 1 -én.-

1902 - 903 és 904 ben bíró: Kató Gábor.

1902 ben September 19 én lett megünnepelve diszköz-
gy üléssel és este kivilágítással Kossuth La-
jos születésének 100.^{dik} évfordulója, mely alkalommal
a képviselőtestület 1000 koronát szavazott meg a Gyomán felállítandó Kossuth szoborra.-

1903 ban vétetett meg a község által az Uradalomtól
a vásár és piacz hely pénz szedésjoga
30.000 koronaért! /

sa piactér egy része ki is köveztetett.

1904 ben épült a város uj istállója 13.000
korona költséggel.

1905 - 906 és 907 ben bíró Szabó József.

1905-ben készült az Endrődi uton levő II.^{ik} ártézi kut
1906 ban épült az uj városházi cseléd lak 7100 K.
költséggel.

Ugyanazon évben /1906/ zártak el a bikákat a legelőjüktől-
a közönséget a körös folyótól, a Poczozugú Körösalyi föld-
tulajdonosok hatósági beavatkozásuk folytán 18 évi
közhasználat után.

1907 ben vette meg az uradalomtól a vendéglőt Holler
Samuel 30.000. koronáért.-

Ugyanazon évben /1907/ halt meg Kálmán Farkas lelkész,
helyette nársányi Pál lett megválasztva.

1908 évben adattak el a többi uradalmi épületek.- A számtartói lakót Kiss Endre Akasztélyt egy üres portával a Gyomai Takarékpenztár 36.000 Koronáért, két üres portát a város, az írodát Harkányi báró egy üres portával, az üvegkeretet Pétermann József III^{ik} főjegyző.- Hilfsvárkeres
Könyvelő.

1908-ban készült a harmadik ártézis kut.

Ugyanazon évben /1908/ halt meg Garzó Gyula lelkész és helyette meg lett választva Dombi Béla lelkész.- megjegyzendő, hogy úgy Garzó Gyula, mint Dombi Béla Tolna vármegye Gyöngyös városából mint lelkész tanárok lettek megválasztva.

1908-909 és 910-ben bíró: Szabó József.-

1908-ban készült a kövesut a hidig.

1909-ben készült egészen ujjonnan a Körösön a vasút ind.

1909-ben Rohoska Mihály főszolgabíró nyugdíjba vonult és lett helyette Konkoly Tihamér főszolgabíró.-

1910-ben lett Gyomától Körösladányig kövesut.

Ugyanazon évben mondott le Jantyik Mihály szolgabíró s lett helyette Kis László.

Ugyanazon évben /1910/ október havában gyújtogatás folytán égett le a nagyvendéglő, a régi város ház épület egy iskolai istálló & nagy szélvészben s az volt a szerencse hogy nagyobb cserepes épületek állottak ellent a nagyobb szerencsétlenségnek.

Ugyanazon évben /1910/ tiszt. Kálmán Farkasnak közadakozás folytán sírkövet állítottak és azt ünnepélyesen fel is szentelték.

1911-912-ben bíró Szabó József.

Ugyanazon évben épült az uricasinó, ugyanazon évben épült az ismétlő és ipariskola és a Népkert pavillon kibővítése, a Holler vendéglő felépítése és a piactér egyrésznének megváltása.

Ugyanazon évben /1912/ Szabó József bíró lemondott.

Bíró lett 1913-ban Csapó János.-

Eddig tartott a K. Nagy András tollal írt feljegyzése... k. Nagy András aki 1913-ban a 76. életét betöltötte /1837.XI.7. született/ már a további bejegyzéseket reszkető kézzel tintaceruzával folytatta. Ezek a feljegyzések már csak általánosságok az akkori nehéz időkből és csak a reflexiók érdekesek amint a következőkben látjuk.....

1913 év Deczemberében 14-én ünnepelte meg Gyoma református templom felépítésének 100 éves évfordulóját. Az ünnepség műsorát K. Nagy András az akkori Békés megyei közlönyből kivágta és beragasztotta a tudósítást. Kulturtörténeti érdekessége a műsornak a Gyomai Dalárda szereplése /karvezető Varga Kálmán ref. tanító/. Előadtak egy-egy Rossini, Beethoven művet és a Szózatot és Hymnuszt.

1915 ben Csapó János /bíró/ meghalt helyette Szilágyi Ferenc.

1914-ben merénylet következteben a szerbek elpusztították Ferdinánd trónörökös nejével együtt. Ebből kifolyólag lett világháború és tartott 1918 október 31-ig. Amikor a sok szenvedés után Magyarországon szétbonták a királyt és Károlyi Mihály vezetése alatt köztársaság alá-

1917 ben Dombi Béla lelkész lemondott, helyette meg lett választva Képhas Pál Tolna megyei Fadd-i lelkész.

De ez a dicsőség / t. i. a polgári károlyi f. köztársaság / rövid ideig tartott, a nép forrongott a kommunizmusba csapott által, a vagyon egyenlőséget követelte, ami tiéd az a enyém is, ezokból károlyi lemondott, a nép szabadjára lett bocsátva.

A nagyhatalmak pedig megrendszabályozni akarván a népet, a románokat bizta meg a rend helyreállításával. 1919 Május hónapban megszállták Gyomát is. Az itt levő katonaság elvonult előlük. Elhajtottak a fiatalokat, kocsikat, gulyát sertésnyáját. Élelmiszereket pénzt összeszedtek, úgy vonultak el a románok elől, azóta románok tartják megszállva Gyomát is.

1920 ban kivonultak /a románok/ kifosztva Gyomát. A Nemzeti hadsereg pedig bevonult.

1922 ben a háború alatt elvitt három harang helyett egy nagyharang 18 mázsás már megérkezett azt a toronyba Szeptember 7 ik napján fel is huzták.

1922 ben az előljáróság újra lett választva, a voltak kimaradtak, Szabó József lett a bíró.

1923 -ban az elmaradt két harang is megérkezett s azt Junius 8 -án fel is huzták a toronyba.

Annak ünnepélyére Dr. Balthazar püspök ur is megérkezett....

a reszketős kézzel írátt soroknak itt végét vetett a mostmar 86 éves K. Nagy András krónikairó.

Az I.-II. füzetben lemásolt K. Nagy András féle Krónika egy vonalasott kockás fedelű füzetbe nagyrészbzen tintával van írva. Árzi Kovács Gergely nyugalmazott ipariskolai tanár. Gyoma. Felszabadulás u. 1 sz.

ny címe: Békés megye?

Külv. jellemző
bíróval
szabóval
szabóval
katonaság